

גיליון מס' 99
מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

מעלות
מרוח ישיבת מעלות
לשולחן השבת
עלון שבועי לבוגרי הישיבה

תחום בוגרים

הרב מאיר בזק

סוד המנוחה

נולדנו 'סופרמנים', איננו יכולים לעשות הכול. ממילא, אחריותנו מוגבלת, ובה עלינו להתרכז. תחום האחריות שלנו מצטמצם סביב הגבולות של הדברים שאותם אנחנו יכולים לעשות. מעבר לכך, האחריות היא של המנהל הגדול - הקב"ה. נלמד לחיות בתוך גבולות הגזרה שהקב"ה נתן לנו, שם מחכים לנו חיים מלאים, רגועים ושמחים. עומקו של העיקרון הזה מופיע בפרשתנו. "כִּרְלֵי הָאָרֶץ כִּי גְרִים וְתוֹשְׁבֵי אֶרֶץ עֶמְקֵי", אומרת התורה. איננו המנהלים של העולם, לעולם כבר יש מנהל שברא אותנו ומחיה אותו יום יום. כשזוכרים מי המנהל, הדברים פחות מלחיצים ופשוטים הרבה יותר.

זהו סודה של השבת, אנחנו עוצרים ממלאכתנו אחרי שישה ימים שבהם הרגשנו שהכול בשליטתנו. נחים בצילו של הקב"ה וזוכרים "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ...". כשאנחנו מבינים שלא אנחנו המנהלים, אנחנו יכולים להרגיש: "כאילו כל מלאכתך עשויה" ולהיות במנוחה מלאה.

את התזכורת הזאת אנחנו מקבלים כל שבוע לאחר שישה ימים ביום השביעי, וביתר עוצמה לאחר שש שנים בשנה השביעית, שנת השמיטה. במהלך שש השנים רצנו אחרי הפרנסה וההצלחה ללא הרף. כמתנה משמיים מגיעה השמיטה, "וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת שֶׁבַת שְׁבֶתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שְׁבֶת לָהּ". שנה שלמה בה איננו צריכים לעשות כלום, אנו סומכים על ה', והוא כבר ידאג לנו. אך כל זה אינו מספיק, אנחנו צריכים תזכורת נוספת. לאחר שבע שמיטות, מגיע היובל ומזכיר מי המנהל - "כי לי הארץ". לא קל לשחרר ולסמוך על הבטחת התורה, אבל זהו הדבר היחיד שיכול לאפשר לנו לחיות בנחת את חיינו. רק כאשר אדם חי בביטחון מלא שיש מי שדואג, הוא יכול להפסיק לדאוג בעצמו ולהתחיל להיות בשלווה. הזוהר אומר שתלמיד חכם הוא כמו שבת. מדוע? כי הוא חי בתודעה הזו, בתודעה שמביאה איתה השבת, "כי לי הארץ". נלמד מאותם הידועים את מקומם ושמחים בחלקם. אז, אולי יהיה גם לנו כל יום שבת.

מתחילים במסע:

ננסה ליישם את מודל 'מעגל ההשפעה' ו'מעגל הדאגה'. נכתוב תחת כותרת 'מעגל ההשפעה' דברים שיש לנו שליטה והשפעה עליהם. נכתוב תחת כותרת 'מעגל הדאגה' דברים עליהם אין לנו שליטה.

בשבוע הקרוב, ננסה לשחרר את השליטה על שני דברים מתוך 'מעגל הדאגה'. לא נעסוק בהם ולא נחשוב עליהם. קשה אבל שווה...

השיעור והמשימה מתוך ספרו של הרב "להיות פשוט" על פרשיות השבוע, פרשת בהר

חני וינרוט ז"ל אישה מדהימה. היא חלתה במחלת סרטן סופנית, ולדברי הרופאים נותרו לה לכל היותר שנתיים לחיות. שנתיים הצפויות להיות מלאות בטיפולים קשים ביותר שימררו את חייה. בניגוד לכל הצפיות חני חיה עוד שבע שנים, שאמנם לוו בטיפולים, אך היו מלאות בשמחה, בפעילות וביצירה. היא המשיכה להיות מנחת הורים, מפקחת במרכז פסיכולוגי חינוכי, צלמת חובבת, סופרת, מרצה ופעילה בסיוע לחולים.

באחת מהרצאותיה חני שאלה: חכמינו לימדונו, כי יחד עם כל ניסיון וקושי שהקב"ה מביא עלינו, יחד עם כל משימה שעלינו לעשות, אנחנו מקבלים מה' גם כוח עמידה ועשייה. אם כך, מדוע אנחנו מרגישים פעמים כה רבות שפשוט 'אין לנו כוח'? התשובה לכך לדברי חני, היא שאנחנו מוסיפים על עצמנו קשיים מעבר למה שהקב"ה עצמו נתן לנו, ולזה באמת אין לנו כוח. אנחנו מקבלים כוחות בהתאם לקשיים שהקב"ה נתן לנו, לא לקשיים שאנחנו מוסיפים על עצמנו.

דברים באותו הכיוון אנחנו יכולים למצוא בהסברו של המגיד מדובנה לפסוק: "וְלֹא אֹתִי קָרָאתָ יְעֻקֵב כִּי יַעֲקֹב בִּי יִשְׂרָאֵל" (ישעיהו מ"ג, כ"ב). המגיד, כדרכו, מבאר את הפסוק באמצעות משל: אדם אחד איבד מזוודה עם יהלומים כשירד מהרכבת. כאשר שם לב לכך, נלחץ מאוד והתחיל לצעוק: "המזוודה שלי! המזוודה שלי!". והנה ניגש אליו מישוהו, מזיע כולו, סורב מזוודה ענקית וכבדה ואומר לו: "אדוני, מצאתי את המזוודה שלך!". ענה לו המאבד: "זו לא המזוודה שלי, המזוודה שלי לא כבדה כל כך, היא נוחה לנשיאה ועם גלגלים...". כך אומר הקב"ה לכל יהודי: אם "יגעת בי", אם זה כבד לך מידי - "לא אותי קראת יעקב", כנראה, זאת לא התורה שלי, אולי זה מה שאתה עשית ממנה. התורה שלי היא נעימה ושמחה, אמנם יש בה אתגרים והתמודדויות, אבל יחד איתם סיפוק, שמחה ואהבת חיים. אני נתתי לך רק משימות שאתה יכול לעמוד בהן".

סטיבן קובי, בספרו "שבעת ההרגלים של אנשים אפקטיביים במיוחד", כותב שבחיים יש שני מעגלים: 'מעגל ההשפעה' ו'מעגל הדאגה', ב'מעגל הדאגה' נמצאים דברים שאין לנו איך לשנות אותם, ב'מעגל ההשפעה' נמצאים דברים שיש לנו אפשרות להשפיע עליהם. אם לא נדע להבחין בין המעגלים, נחיה הלילה בחיים מלאים בלחץ ובדאגה. איננו יכולים לעשות הכול. איננו שולטים על הסובבים אותנו, לא על העתיד וגם לא על העבר. איננו יכולים לעבוד בשעות משוגעות, לדלג על ארוחות וללהטט בין אינסוף משימות שונות. אנחנו פשוט לא

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרסה וברשי"

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חוזים כלאווה הכא...

3. מה למדים מהביטוי "אני ה'?"

2. מהיכן עם ישראל אמור לקחת עבדים נכרים?

1. מה היחס בין מחיר הקרקע למספר שנים עד היובל הבא?

"ואכלתם לשבוע", כי האדם אשר הוא משים כל מגמתו לעבודת הבורא ומשבר תאוותו, כל מה שאוכל, אפילו דבר מיעוט, הוא שבע, שאינו אוכל למלא כריסו"

(רבי קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין, בעל "מאור ושמש" על ויקרא כ"ה, י"ט)

לכבוד יום העצמאות בתחילת שנת העז למדינת ישראל -
כמדי שנה אנו לומדים את פרק ע"ז בתהלים:

לְמַנְצֶחַ עַל יְדוֹתָיו לְאֶסְף מְזֻמֹּר. קוֹלֵי אֶל אֶ-לֵהִים וְאֶצְעָקָה
קוֹלֵי אֶל אֶ-לֵהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי. בְּיוֹם צָרָתִי ה' דָּרְשָׁתִי יְדֵי לִילָה
נִגְרָה וְלֹא תִפּוֹג מֵאֲנֶה הַנְּחֵם נַפְשִׁי. אֲזַכֶּרָה אֶ-לֵהִים וְאֶהְמִיָּה
אֶשְׁיַחֶה וְתִתְעַשֵּׂף רוּחִי סֶלָה. אֲחַזֵּק שְׁמֵרוֹת עֵינַי נְפַעְמֹתַי וְלֹא
אֲדַבֵּר. חֲשַׁבְתִּי יָמַיִם מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמַיִם. אֲזַכֶּרָה נִגְיַנְתִּי
בְּלִילָה עִם לְבָבִי אֶשְׁיַחֶה וְיַחֲפֹשׂ רוּחִי. הֲלַעְלֹמַיִם יִזְנַח ה' וְלֹא
יִסְיֵף לְרִצּוֹת עוֹד. הֲאֶפְס לְנַצַּח חֲסִדוֹ גָּמַר אִמְר לְדָר
וְדָר. הֲשָׁכַח חֲנוּת אֶ-ל אִם קִפְץ בָּצָר רַחֲמָיו סֶלָה. וְאִמְר
חֲלוֹתֵי הַיָּא שְׁנוֹת יָמָיו עֲלִיוֹן. אֲזַכֶּר מַעֲלָלֵי יְ-הֵ כִי אֲזַכֶּרָה
מִקֶּדֶם שְׁפֹאֶף. וְהִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּתוֹ וּבַעֲלִילוֹתָיו אֶשְׁיַחֶה.
אֶ-לֵהִים בְּקִדְשׁ דְּרָכָה מִי אֵל גְּדוֹל כְּאֵלֵהִים. אֶתָּה הָאֵל עֹשֶׂה
פְּלֵא הַיּוֹדְעֵת בְּעַמִּים עֲזָה. גְּאֻלָּתָה בְּרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף
סֶלָה. רָאוּךְ מַיִם אֶ-לֵהִים רָאוּךְ מַיִם יְחִילוּ אֶף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.
זֶרְמוּ מַיִם עֲבוֹת קוֹל נְתַנּוּ שִׁחְקִים אֶף חֲצִצִּיף יִתְהַלְכּוּ. קוֹל
רַעֲמָה בְּגִלְגַּל הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבְּל רְגָזָה וְתַרְעַשׂ הָאָרֶץ. בְּיָם
דְּרָכָה וְשִׁבְלָה בְּמַיִם רַבִּים וְעֶקְבוֹתָיו לֹא נִדְעוּ. נְחִיתָ כְּצֹאן
עַמְּךָ בְּיַד מַלְּשָׁה וְאַהֲרֹן.

הפרק באופן כללי מחולק לשני חלקים. החלק הראשון, הקשה, מדבר על הגלות. ישנה הדרגה. בתחלה שומעים את הצעקה, לאחר מכן בא הדיבור ואז מגיעה שתיקה ובסוף המחשבה. "קולי אל א-ל הים ואצעקה... אזכרה א-ל הים ואהמיה ויתעשף רוחי... ולא אדבר... אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה".

בחלק זה ישנם ביטויים קשים מאוד: "הלעלמים יזנח ה' ולא יסיר לרצות עוד. האפס לנצח חסדו גמר אמר לדר. השכח חנות א-ל אם קפץ בצר רחמיו סלה", כביכול נגמר חסדו של ה' לנצח. חז"ל אומרים שהקושי הגדול הוא שאין קץ, אין תאריך לסיום הצרות. משל למלך שכעס על בנו ואמר שיתן לו עשר מכות. כשיש קץ הבן יכול לעמוד בזה, אך אם אין קץ ולא יודעים מתי הקושי נגמר, קשה מאוד לעמוד בזה.

"מאנה הנחם נפשי" לא רואים כיוון לאן הולכת המציאות. זו גם תחושה וגם מציאות של הגלות. גם עכשיו יש הרבה גולים מביתם, ישנם חטופים ומציאות לא פשוטה שמזכירה גלות, שלא יודעים מתי זה יגמר. זו בחינה של "מאנה הנחם נפשי", וכן הפסוק שמסיים את החלק הזה "השכח חנות א-ל אם קפץ בצר רחמיו סלה".

החלק השני מתחיל באחריות שלנו: "ואמר חלותי היא". "חלותי" מלשון תפילה - "ויחל משה". חלותי מלשון תשובה - "להחלותי וליראני לשוב אליו" (רש"י). חלותי מלשון הזכרת הניסים והנפלאות שה' מחולל פלאים.

חז"ל אומרים שלא גאל הקב"ה את ישראל אלא כדי שיזכירו נפלאותיו. חלק זה מבטא את הענין שהתיקון תלוי ממש בנו. מודגש הצורך להזכיר את הניסים והנפלאות שהקב"ה עשה לנו, אחרי שאומר "חלותי היא - אזכור מעללי י-ה". הקב"ה מלווה אותנו ועושה ניסים גדולים בכל הדורות.

הביטוי "פלא" חוזר כמה פעמים. עלינו לחזור במחשבה לאותה מציאות אלוקית שהקב"ה מלווה אותנו. עלינו להיות בטוחים שהקב"ה ייתן לנו את העז. יש לנו ביטחון בניצחון ובגאולה השלמה - בהופעה האלוקית המלאה.

לאחר מכן הפרק עובר אל ענין המים "הודעת בעמים עזה" - מופיע פה העז. ומזכיר את הנס הגדול המיוחד של קריעת ים סוף: "ראוה מים א-ל הים ראוה מים יחילו אף ירגזו תהמות. זרמו מים עבות... בים דרקה ושביקה במים רבים". כל

התהומות של העולם בקעו בקריעת ים סוף. נפש החיים כותב (שער א', פרק ט'): "בעת קריעת ים סוף. אמר הוא יתברך למשה 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו'. רצונו לומר דבדידהו תליא מלתא". הענין תלוי בכס - בביטחון שלכם, באמונה שלכם. עצם הביטחון והאמונה בהשגחה האלוקית מחוללת ניסים. כביכול אנו מנהיגים את המציאות האלוקית.

המהפך קורה כשאנו מבינים שזה תלוי בנו. זה לא תלוי רק בשאלה של כמה טנקים, תחמושת וחיילים יש לנו, אלא בביטחון המלא שלנו והאמונה המלאה בריבוננו של עולם.

המהר"ל (גבורות ה' פרק מ"ב) מסביר שמים זה חומר בלי צורה. בקריעת ים סוף ישראל מתגברים על המים שכן ישראל הם מעל החומר ומצרים נקראים חמורים מלשון חומר. קריעת הים זה גמר יציאת מצרים. לעם ישראל יש את הכח הרוחני. כל חומר יבקע לפנינו אם רק נתלה את בטחוננו בקב"ה. אם נזכיר ונודה על הניסים והנפלאות, נזכה לעוד ניסים.

זה הענין של קריעת ים סוף וזה הענין של יום העצמאות. שביעי של פסח ויום העצמאות הם הביטויים ביכולת של ישראל לשלוט בחומריות, ולכן הם תמיד יצאו באותו יום בשבוע כפי שגילה לנו רבי עמרם אבורביע בקשרים שבין החגים השונים.

ישנו ביטוי שהרב משתמש בו, ואחרי שלמדתי את הפרק אני אחוז התפעלות מהעז של הרב קוק שאמר את זה. יש שתי מילים שחוזרות על עצמן בפסוק; "אשיחה" ו"אזכרה". מילים אלו מופיעות יחד שלוש פעמים. בתחילה ישנו הזכרון של העבר, הגלות, רוח נכאים, ולאחר מכן משתנה הכיוון ל"אשיחה".

כך אומר הרב קוק (אורות הקודש ג', קל"ח): "עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי, יחפש וימצא, בנר ד' נשמת אדם יחפש. ומחשבתן של ישראל, הקודמת לכל, תאיר בראשית עז מקורה על כל אותיותיה של תורה. הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, הנני פותח את קברותיכם עמי, והבאתי אתכם אל אדמת ישראל, ונתתי רוחי בכס וחייתם, לשעבר תורה נתתי בכס, לעתיד חיים אני נותן לכם. נשמת ישראל, מקורה של תורה, תמצא את עצמה, ובמצאה את עצמיותה, יתנוצצו לפניו כל אותיותיה של תורה, בתפארת זיו החיים שלהם, ויקרא בהם שם עולם, שם חדש אשר פי ה' יקבנו. מזהו צפיית ישועת הכלל יאיר אור הפרט..."

לשעבר היינו מסתכלים בתורה ורואים את המציאות. התורה היא המקור להכל. לעתיד לבוא חיים אני נותן לכם - מתוך הסתכלות על החיים אתה חוזר לתורה להבין את פסוקיה. זו תקופת גאולה, שאנחנו מביטים על החיים ומתוך החיים נבין את העוצמה האדירה של התורה. מכל כיוון שלא נבטי, היסטורית או מדעית, נביט על החיים ונקלוט את עוצמתה של התורה. הרב מדבר על זה עוד לפני הקמת המדינה, עם ישראל יופיע בעולם "הנני פותח את קברותיכם... הנני מביא אתכם אל אדמת ישראל", ומשם חיים אני נותן לכם. ארץ ישראל ארץ החיים. "עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי - יחפש וימצא". העצמיות שלנו היא המציאה שאותה נמצא, והמציאה הזו תשפוך אור גם על התורה.

הפרק מדבר על הגלות, מחפש, מציאות של מאנה להינחם, והרב לוקח את זה ואומר 'יחפש וימצא'. מהמציאות הקשה של "מאנה הנחם נפשי" אל מציאות של "נחיתת כצאן עמך ביד מלשה ואהרן".

מתוך השיעור שניתן ביום העצמאות תשפ"ד
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה

